

2011 m. metinėje ataskaitoje

Santrauka

Pirmininko įžanginis žodis

Santrauka

Europos bankininkystės institucijos (EBI) 2011 m. metinėje ataskaitoje aprašyta institucijos veikla ir laimėjimai pirmaisiais jos veiklos metais. EBI įsteigta 2011 m. sausio 1 d. atsiliepiant į raginimą Europos Sąjungoje sukurti labiau integruotą reguliavimo ir priežiūros sistemą. EBI kartu su nacionalinėmis priežiūros institucijomis, kitomis dviem Europos priežiūros institucijomis – Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EDPPI) ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (EVPRI), Jungtiniu komitetu ir Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV) priklauso Europos finansų priežiūros institucijų sistemai (EFPI).

EBI steigimo reglamente institucijai, be tų funkcijų, kurias ji perėmė iš savo pirmtako Europos bankininkystės priežiūros institucijų komiteto (EBPIK), patikėta vykdyti ir daug kitų, o visų jų galutinis tikslas – išsaugoti finansinį stabilumą ir užtikrinti pasitikėjimą visa finansų sistema bei teikti finansinių paslaugų vartotojų apsaugą.

EBI pradėjo veikti visu pajėgumu. Kaip savo įvadinėse pastabose pažymėjo jos pirmininkas, EBI „pradėjo vykdyti veiklą nepalankiomis ir sudėtingomis rinkos sąlygomis ir jai iš karto teko spręsti daugelį esminių problemų. Buvo nelengva sutelkti dėmesį į naujos organizacijos kūrimą ir kartu spręsti svarbius su grėsme bankų sektoriaus stabilumui susijusius uždavinius.“

2011 m. darbo programoje, siekiant Europos bankininkystės institucijai priskirti **vartotojų apsaugos** funkciją, išdėstyti institucijos prioritetai ir veikla apėmė tris pagrindines sritis: **reguliavimą, rizikos analizę ir veiklą.**

Vykdydama reguliavimo veiklą EBI daugiausia dėmesio skyrė vadinamojo bendro Europos taisyklių sąvado – bendro visiškai suderintų taisyklių, kurios bus privalomos ir tiesiogiai taikomos visose ES valstybėse narėse, rinkinio rengimui. Tai nemenka užduotis, nes per ateinančius kelerius metus reikia baigti rengti daugiau kaip 100 privalomų techninių standartų, o apie 40 standartų numatoma paskelbti iki 2013 m. sausio 1 d. 2011 m. EBI parengė dirvą keliems privalomiems pagrindinių sričių, pvz., nuosavų lėšų ir likvidumo, techniniams standartams, remdamasi Europos Komisijos 2011 m. liepos mėn. pasiūlymais dėl IV direktyvos dėl kapitalo poreikio ir dėl Reglamento dėl kapitalo poreikio. EBI ne tik atliko parengiamąjį darbą privalomų standartų rengimo srityje, bet ir toliau rengė gairių dėl įvairių III direktyvos dėl kapitalo poreikio aspektų, kaip antai vidaus valdymo, pažangiojo vertinimo metodo išplėtimo ir pakeitimų, duomenų apie atlyginimus rinkimo procedūrų, rizikos vertės nepalankiomis sąlygomis ir papildomos įsipareigojimų neįvykdymo rizikos ir pasikeitimų rizikos kapitalo poreikio, projektą.

Rizikos analizės srityje prioritetai visų pirma yra susiję su uždaviniais, iškilusiais dėl finansų rinkos aplinkos pablogėjimo Europoje. Be to, EBI toliau vykdė nuolatinę ES bankų sektoriaus rizikos ir pažeidžiamumo stebėseną, vertinimą ir analizę. EBI taip pat labiau stengėsi skatinti veiksmingą ir efektyvų nacionalinių priežiūros institucijų bendradarbiavimą bankų priežiūros srityje – vykdė politinę veiklą ir aktyviai dalyvavo priežiūros institucijų kolegijų veikloje.

2011 m. pagrindinė rizikos analizės veiklos sudedamoji dalis buvo visoje ES vykdyta testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procedūra, atlikta su 91 banko imtimi taikant bendrą nepalankų scenarijų ir nuoseklią metodiką. Ši procedūra susijusiems bankams tapo labai didele paskata veikti – jie ėmėsi ryžtingų veiksmų, kad pagrindinio 1 lygio kapitalas nesumažėtų tiek, kad nesiektų 5 % lyginamojo dydžio, ir per pirmuosius keturis 2011 m. mėnesius surinko apie 50 mlrd. EUR papildomų lėšų bendrai suderintam minimalaus kapitalo reikalavimui įvykdyti. Nepaisant šios sėkmingos veiklos, taip pat turint omeny didelės apimties informacijos atskleidimą bei kokybės užtikrinimą, pagrindinis tikslas atkurti

pasitikėjimą Europos bankų sektoriumi nebuvo pasiektas, nes valstybių skolos krizė apėmė dar daugiau šalių. Be to, daugelis ES bankų, ypač šalyse, kuriose susiklostė nepalankios aplinkybės, patyrė nemažų finansavimo sunkumų. Remdamasi Tarptautinio valiutos fondo ir Europos sisteminės rizikos valdybos nurodymais, EBI į Europos lygmeniu patvirtintą paketą pasiūlė įtraukti priemones, kuriomis siekiama didinti bankų kapitalizaciją ir skatinti finansavimo rinkoje vėl taikyti ne tokias griežtas sąlygas. Tuomet, atlikus apdairų Europos Sąjungos valstybių narių įtakos bankams vertinimą, patvirtinta oficiali rekomendacija, kurioje bankams nustatytas reikalavimas sudaryti kapitalo rezervą, kad iki 2012 m. birželio mėn. pabaigos aukščiausios kokybės (pagrindinio 1 lygio) kapitalo rodiklis siektų 9 %.

Vartotojų apsaugos srityje EBI daugiausia dėmesio skyrė hipotekoms ir kitoms vartojimo paskoloms bei nagrinėjo problemas, susijusias su kredito paslaugų tarpininkų vaidmeniu, vartotojams teikiamos ikisutartinės informacijos skaidrumu ir aiškumu bei kreditingumo vertinimais.

Įsteigus tris Europos priežiūros institucijas, nuolatinio bendradarbiavimo tikslais taip pat sudarytas Jungtinis komitetas. Jungtinis komitetas dažnai aptardavo sektorinės ir tarpsektorinės rizikos vertinimo ataskaitas ir politikos priemones, kurių būtų galima imtis atsižvelgiant į rinkos pokyčius. Šios politikos galimybės buvo susijusios su finansų konglomeratų priežiūra, apskaita ir auditu, tarpsektorinių pokyčių, finansų sistemos rizikos ir pažeidžiamumo mikrolygio rizikos ribojimo analize, kovos su pinigų plovimu priemonėmis ir vartotojų apsauga. 2011 m. Europos politikos kūrėjams pateiktos pirmosios bendros rizikos ataskaitos.

Galiausiai EBI veiklos vykdymo funkcijos stiprinimas ir institucinių gebėjimų tobulinimas buvo labai svarbūs pirmaisiais institucijos veiklos metais. 2011 m. EBI padarė nemažą pažangą užtikrindama, kad jos finansinių ir žmogiškųjų išteklių valdymas, viešųjų pirkimų procedūros, IT infrastruktūra ir ryšių palaikymo veikla atitiktų atitinkamų ES reglamentų reikalavimus ir geriausią patirtį.

Pirmininko įžanginis žodis

Man didelė garbė ir malonumas pristatyti Europos bankininkystės institucijos (EBI) pirmąją metinę ataskaitą, kurioje apibendrinama pirmaisiais institucijos gyvavimo metais vykdyta veikla.

EBI įsteigimas 2011 m. sausio 1 d. rodė svarbų institucinės struktūros pokytį, nes tai buvo atsakas į primygtinį raginimą siekti akivaizdžios pažangos Europos Sąjungoje (ES) kuriant labiau integruotą reguliavimo ir priežiūros sistemą. EBI pirmtakas – Europos bankininkystės priežiūros institucijų komitetas (EBPIK) – jau nemažai nuveikė siekdamas didesnės konvergencijos, tačiau dėl ribotų įgaliojimų komitetas nepadarė pastebimo poveikio kasdienei nacionalinių institucijų praktikai. Iš tiesų, prieš įsteigiant EBI vienas didžiausių trūkumų buvo tai, kad komitetas negalėjo priimti sprendimų dėl politikos priemonių Europos Sąjungoje ir jų koordinuoti. Europoje kilus ir pasmarkėjus krizei, kokybinių pokyčių siekiant didesnės ir veiksmingesnės ES finansų rinkų integracijos poreikis tapo dar aktualesnis.

EBI steigimo reglamente institucijai patikėta vykdyti, be tų funkcijų, kurias ji perėmė iš savo pirmtako EBPIK, ir daug kitų, o visų jų galutinis tikslas – išsaugoti finansinį stabilumą ir užtikrinti pasitikėjimą visa finansų sistema bei pakankamą finansinių paslaugų vartotojų apsaugą.

Vykdyti veiklą pradėjome gana nepalankiomis ir sudėtingomis rinkos sąlygomis ir mums iš karto teko spręsti daugelį esminių uždavinių. Buvo nelengva sutelkti dėmesį į naujos organizacijos kūrimą ir kartu spręsti svarbius su grėsme bankų sektoriaus stabilumui susijusius uždavinius. Nuolat buvo daromas labai stiprus rinkos spaudimas imtis suderintų veiksmų pasitikėjimui ES bankų stabilumu atkurti. Pirmasis mūsų uždavinys buvo visoje Europoje atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis siekiant įvertinti 90-ies į imtį atrinktų bankų 21 šalyje stabilumą taikant nepalankų, tačiau tikėtiną scenarijų, ir jis kartu su nacionalinėmis priežiūros institucijomis įvykdytas. 2011 m. liepos mėn. paskelbus rezultatus rinkai buvo užtikrintas precedento neturintis skaidrumas ir informacijos atskleidimas – kiekvienas bankas atskleidė apie 3 200 duomenų vienetų ir tai padėjo numalšinti investuotojų nerimą dėl bankų pozicijos rizikos. Paaiškėjo, kad šis testavimas susijusiems bankams tapo labai didele paskata veikti – jie ėmėsi ryžtingų veiksmų, kad pagrindinio 1 lygio kapitalas nesumažėtų tiek, kad nesiektų procedūroje nustatyto lyginamojo dydžio (pagrindinio 1 lygio kapitalo rodiklis, didesnis nei 5 % pagal riziką įvertinto turto), ir per pirmuosius keturis 2011 m. mėnesius padidino savo bendrą pagrindinio 1 lygio kapitalą 50 mlrd. EUR. Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis buvo atliekamas labai griežtai: po trijų tarpusavio vertinimo etapų gauti nuoseklūs rezultatai ir įgyvendinta sutarta metodika.

Tačiau būtą sąžininga pripažinti, kad dėl besitęsiančios valstybių skolos krizės euro zonoje testavimas nepalankiausiomis sąlygomis nepadarė atkurti pasitikėjimo ES bankų stabilumu. Naujas finansų krizės etapas prasidėjo rugpjūčio mėn., kai didėjant susirūpinimui dėl kai kurių euro zonos valstybių skolos tvarumo bankų vidutinės trukmės ir ilgalaikio finansavimo rinka gerokai apmirė. Investuotojai ėmė Europos bankų patikimumą vertinti pagal jų apsaugą užtikrinančios valstybės kredito kokybę; bankų kapitalo pozicija buvo vertinama jų valstybės garantija užtikrintų skolų pozicijas įvertinant rinkos kainą, neatsižvelgiant į tai, kuriame apskaitos žurnale jos buvo įrašytos. Kūrėsi neigiamas tarpusavio priklausomybės ratas: blogėjant valstybių padėčiai didėjo bankų finansavimo suvaržymai, o dėl to prasidėjo netvarkingas finansinio įsiskolinimo mažinimo procesas, galėjęs paveikti augimo perspektyvas ir padaryti neigiamą poveikį valstybių fiskalinei padėčiai. Atsižvelgdami į Tarptautinio valiutos fondo ir Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacijas, pasiūlėme į Europos lygmeniu patvirtintą paketą įtraukti priemones, kuriomis siekiama didinti bankų kapitalizaciją ir skatinti finansavimo rinkoje vėl taikyti mažiau griežtas sąlygas. Atlikę apdairų Europos Sąjungos valstybių narių įtakos bankams vertinimą, patvirtinome rekomendaciją, kurioje bankams nustatytas reikalavimas

sudaryti kapitalo rezervą, kad iki 2012 m. birželio mėn. pabaigos aukščiausios kokybės (pagrindinio 1 lygio) kapitalo rodiklis siektų 9 %.

Reguliavimo srityje EBI skirtas pagrindinis vaidmuo rengiant vadinamąjį bendrą Europos taisyklių sąvadą – bendrą visiškai suderintų taisyklių, kurios bus privalomos ir tiesiogiai taikomos visose ES valstybėse narėse, rinkinį. Plečiantis krizei bendro taisyklių sąvado projektas, kurį pradėjo įgyvendinti De Larosière grupė, tapo dar svarbesnis stiprinant ir konsoliduojant bendrąją rinką. Pirmaisiais EBI veiklos mėnesiais įgyta patirtis rodo, kad ES šalių reguliavimo sistemos vis dar labai skiriasi, o tai lemia nenuoseklus ir nevienodas veiklos sąlygas. Naujoji reguliavimo sistema reformoms, kurioms pritarė G20 šalių vadovai, įgyvendinti, mums suteikia puikią galimybę toliau dirbti rengiant bendrą taisyklių sąvadą. Remdamiesi pasiūlymais dėl IV direktyvos dėl kapitalo poreikio ir dėl Reglamento dėl kapitalo poreikio, vadinamaisiais DKP IV ir RKP, pradėjome „privalomų techninių standartų“ projekto parengiamąjį darbą; šiame projekte iš tiesų vienodai – taikant visoje bendrojoje rinkoje tiesiogiai taikomą reglamentą – bus apibrėžtas ir konkrečiai išdėstytas Europos teisės aktų turinys. Tai nemenka užduotis, nes per ateinančius kelerius metus reikia baigti rengti daugiau kaip 100 privalomų techninių standartų. Apie 40 standartų turėtų būti paskelbti iki 2013 m. sausio 1 d. Svarbiausi šio pirmojo standartų rinkinio tikslai – nustatyti techninius kapitalo apibrėžties aspektus ir pasirengti stebėti likvidumo padengimo rodiklio įdiegimą.

Tolesniame kelyje mūsų laukia dar daug išbandymų, tačiau esu įsitikinęs, jog galime pasinaudoti šių pirmųjų darbo metų laimėjimais, kad padarytume dar didesnę pažangą. Nuo pat pirmųjų veiklos mėnesių mums iš tikrųjų teko priimti sprendimus tokiose srityse, kuriose nebuvo pasiekta sutarimo, ir mes įrodėme, kad laikomės tikro europietiško požiūrio. Sėkmė neateina savaime. Tam reikalingos nemažos pastangos bei daugelio žmonių ir institucijų pasiryžimas veikti. Todėl norėčiau pasinaudoti šia galimybe padėkoti visoms nacionalinėms priežiūros institucijoms ir mūsų Stebėtojų tarybos nariams už nuolatinę jų paramą, net ir tada, kai mums teko spręsti labai prieštarigus klausimus. Darbas, kurį atlikome taikydami testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procedūrą, rengdami nuolatinis rizikos vertinimus bei reguliavimo ir įgyvendinimo standartų projektą, būtų buvęs neįmanomas be nacionalinių institucijų ekspertų bendradarbiavimo ir pagalbos. Tvirtai tikiu, kad tolesnė EBI ir naujosios institucinės sistemos sėkmė labai priklauso nuo mūsų gebėjimo dirbti kartu su nacionalinėmis priežiūros institucijomis, tarsi būtume vienos sistemos dalis.